

Nieuwsbrief Leren - Boekbespreking

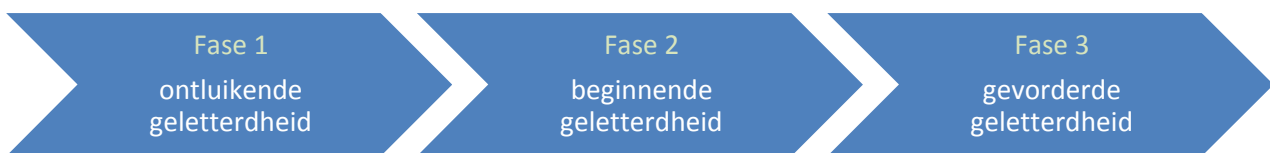
Lieven Coppens

Eerder verschenen op <http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>

Auteur(s):	Cor Aarnoutse & Ludo Verhoeven & (red.)
Titel:	Tussendoelen gevorderde geletterdheid. Leerlijnen voor groep 4 tot en met 8
Uitgeverij:	Expertisecentrum Nederlands
Plaats:	Nijmegen
Jaar:	2003 (derde gewijzigde druk)
Pagina's:	208
ISBN-13:	978-90-77529-02-7

Zoals iedereen meteen door heeft, sluit dit boek naadloos aan op de *Tussendoelen beginnende geletterdheid*. *Gevorderde geletterdheid*, ook wel *functionele geletterdheid* genoemd, is de derde fase van wat *geletterdheid* inhoudt.

Ze omvat de volgende deelcomponenten:

1. betrokkenheid: lees- en schrijfmotivatie;
2. (de)codevaardigheid: technisch lezen en spellen;
3. tekstvaardigheid: technisch lezen en spellen;
4. strategische vaardigheid: informatieverwerking en kennisverwerking;
5. leeswoordenschat;
6. reflectie: functies en structuur van geschreven taal.

Deze deelcomponenten, die trouwens ook op een andere manier terug te vinden zijn in het Vlaamse leerplan, vormen de basis voor de verschillende leerlijnen uit dit boek.

Na een kort voorwoord wordt in het eerste hoofdstuk duidelijk gemaakt wat het doel is van dit boek, wat tussendoelen en leerlijnen zijn, welke gebruiksmogelijkheden deze leerlijnen hebben en op welke uitgangspunten ze berusten. Het enige opvallende verschil met het eerste hoofdstuk uit de *Tussendoelen beginnende geletterdheid* is de paragraaf over de balans tussen het leerling- en leerkrachtgestuurd leren. Het *Expertisecentrum Nederlands* neemt een duidelijk standpunt in:

Leerlingen zijn geen passieve ontvangers van informatie, maar bouwen hun eigen kennis op en ontwikkelen zelf strategieën. In een rijke, betekenisvolle leeromgeving gaan ze samen met leeftijdsgenoten op weg om hun wereld te ontdekken en te veroveren.

Onderwijzen is in deze visie op leren niet primair het overdragen van informatie, maar bestaat veel meer uit het creëren van zinvolle leersituaties en uit het begeleiden en sturen van leerlingen op hun ontdekkingstocht. Dit laatste betekent overigens niet dat er geen plaats is voor instructie, uitleg, voordoen en controle van de leerkracht.

De vraag of taalonderwijs leerling- of leerkrachtgestuurd moet zijn, veronderstelt dat of de leerling of de leraar bepalend is bij het leren van taal. In de visie van het Expertisecentrum Nederlands zijn de leerling en de leraar van even groot belang en is er sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid. In een en dezelfde les kan de ene keer de leraar en de andere keer de leerling het initiatief

Nieuwsbrief Leren - Boekbespreking

Lieven Coppens

Eerder verschenen op <http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>

nemen. *We moeten voorkomen dat de leraar de enige initiatiefnemer is en voortdurend aan het woord is (blz.21).*

Het tweede hoofdstuk zet, op basis van de deelcomponenten, de leerlijnen voor de gevorderde geletterdheid uit. Het zijn de volgende:

- leerlijn 1: lees- en schrijfmotivatie;
- leerlijn 2: technisch lezen;
- leerlijn 3: spellen;
- leerlijn 4: begrijpend lezen;
- leerlijn 5: strategisch schrijven;
- leerlijn 6: informatieverwerving;
- leerlijn 7: leeswoordenschat;
- leerlijn 8: reflectie op geschreven taal.

Tegelijk geeft het een concreet model aan voor de didactiek van de gevorderde geletterdheid.

In het derde hoofdstuk worden de leerlijnen vertaald naar tussendoelen, waarbij de auteurs een onderscheid maken tussen de tussendoelen voor de middenbouw (3^e en 4^e leerjaar) en deze voor de bovenbouw (5^e en 6^e leerjaar). De tussendoelen op zich blijven gelijk, de invulling is anders:

1. lees- en schrijfmotivatie;
2. technisch lezen;
3. spelling en interpunctie;
4. begrijpend lezen;
5. strategisch schrijven;
6. informatieverwerving;
7. leeswoordenschat;
8. reflectie op geschreven taal.

Elk tussendoel wordt zeer uitgebreid besproken. Daarbij is er nadrukkelijk aandacht voor de praktijk met suggesties naar mogelijke technieken, tips om leerlingen te stimuleren, mogelijkheden tot zelfcorrectie en nog veel meer. In alles is de wetenschappelijke onderbouw nadrukkelijk aanwezig.

Tot slot staat het vierde hoofdstuk stil bij omstandigheden die de ontwikkeling van de gevorderde geletterdheid kunnen stimuleren.

Ook bij dit boek hoort een Cd-rom die de inhoud nog meer verduidelijkt en tot leven brengt. Hij bevat 50 filmopnames van een goede praktijk, achtergrondinformatie bij de tussendoelen en een strategie om de *Tussendoelen gevorderde geletterdheid* op school in te voeren. Een aantal instrumenten voor *inventarisatie & actie* en controlelijsten voor leerkrachten en leerlingen kunnen daarbij aangewend worden. Een begrippenlijst zorgt er voor dat men over hetzelfde blijft spreken.

Een noodzakelijke aanvulling voor de didactische bibliotheek van elke school.

[2009-07-17]